

Vážení členovia súdnej rady,

bol Vám zaslaný návrh vypracovaný prof. Mazákom na novelizáciu ust. § 27b ods. 1 a 3 a § 119 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z. z. na pripomienkovanie. Vzhľadom k tomu, že doposiaľ neboli doručené žiadne pripomienky k uvedenému návrhu zo strany členov súdnej rady, dovoľm si predložiť svoje úvahy k uvedenému návrhu.

K predloženému návrhu prof. Mazáka na zmenu vyššie uvedených ustanovení **chcem predovšetkým oceniť rýchlosť jeho spracovania v priebehu zasadnutia súdnej rady a jeho predloženia členom súdnej rady, dokonca aj s dôvodovou správou.**

Čo sa týka obsahu predloženého návrhu na legislatívnu zmenu § 27b ods. 1 a 3 a § 119 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z. z., **zastávam názor a predkladám na zamyslenie**, že navrhované doplnenie ustanovení zákona o sudcoch **bez návrhu ďalších potrebných zmien iných ustanovení, by nemalo byť predkladané do skráteného legislatívneho konania** (nie som si tiež istá, či by boli v tomto prípade splnené podmienky na skrátené legislatívne konanie podľa zák. č. 400/2015 Z. z. a zák.č. 350/1996 Z. z.).

Pri úvahách uvedených nižšie vo vzťahu k navrhovanej zmene § 27b ods. 1 a 3 a § 119 ods. 2 zák. č. 385/2000 Z. z. vychádzam najmä z nasledovných ustanovení :

- Ústava Slovenskej republiky - čl.145, čl. 146, čl. 147 ;
- zák. č. 385/2000 Z. z. - § 12, § 19, § 24 ods. 4, 8, 9, § 25 ods. 1, § 27b, § 65, § 66, ako aj ďalšie ustanovenia upravujúce práva a povinnosti sudcu, platové a iné náležitosti;
- zák. č. 757/2004 Z. z.- § 12.

V predloženom návrhu zmien **tzv. bývalý sudca** je sudca, ktorému funkcia sudcu zanikla a nie ten, čo má prerušený jej výkon podľa § 24 ods. 4. Možnosť sudcov s prerušeným výkonom funkcie podľa § 24 ods. 4 uchádzať sa o členstvo v hodnotiacich komisiách zákon rieši.

Členstvo tzv. bývalých sudcov (za splnenia v podnete uvedených podmienok o dĺžke praxe...) v hodnotiacich komisiách, by síce možno mohlo pomôcť odstrániť problémy s kreovaním hodnotiacich komisií (predpokladáme to), ale vyžadovalo by si **úpravu statusu tzv. bývalých sudcov**, a zároveň aj komplexnejšiu zmenu právnej úpravy hodnotiacich komisií (ich statusu, kreovania - jasné v zákone upravené kritériá pre členstvo, jednotného odmeňovania a zodpovednosti). Aktuálna zákonná úprava hodnotiacich komisií je nedostatočná a boríme sa s jej nedostatkami odo dňa jej účinnosti.

Pri úvahách (ktoré ešte nemám komplexne uzavreté) vo vzťahu k tomu, že podľa mňa **nepostačuje doplniť len ustanovenie § 27b zákona o sudcoch v navrhovanom znení**, vychádzam z toho, že **vymenovaním za sudcu vzniká a zánikom funkcie sudcu zaniká osobitný vzťah sudcu k štátu podľa § 25 ods. 1 zákona o sudcoch**, z ktorého vyplývajú vzájomné práva a povinnosti sudcu a štátu.

Tzv. bývalý sudca - je sudca ktorému funkcia **zanikla podľa čl. 146 , čl. 147 ods. 2, ale aj podľa čl. 147 ods. 1 Ústavy SR**. **Bývalý sudca teda už nie je** v osobitnom vzťahu so štátom, ktorý mu vznikol pôvodne vymenovaním za sudcu, pretože jeho funkcia sudcu skrátka **zanikla, a tým zanikol jeho osobitný vzťah k štátu**. Neviažu ho tak všetky povinnosti sudcu a nie je nositeľom všetkých práv, ktoré sudca má (výnimky napr. § 29a, § 30 ods. 10, príplatok za výkon funkcie sudcu podľa § 95 ods. 1 zák. č. 385/2000 Z. z.). **Zvolením za člena hodnotiacej komisie sa takýto osobitný vzťah neobnovuje, pretože jeho vznik nastáva vymenovaním do funkcie sudcu.**

Preto by bolo potrebné (ak chceme bývalých sudcov využiť na účely členstva v hodnotiacich komisiách) **zadefinovať status takéhoto člena hodnotiacej komisie** aj s jeho právami (napr. aj vrátane odmeňovania) a povinnosťami (vrátane definovania čím je viazaný, nakoľko ho sľub sudcu pre zánik funkcie sudcu v celom rozsahu neviaže, zadať, s čím je takáto funkcia člena hodnotiacej komisie - bývalého sudcu nezlučiteľná a pod.). **Člen hodnotiacej komisie, ktorý je sudcom** (či už bol zvolený za člena priamo z výkonu tejto funkcie alebo v čase prerušenia výkonu tejto funkcie podľa § 24 ods. 4 zákona o sudcoch s tým, že následne u sudcu s prerušeným výkonom nastávajú zvolením do hodnotiacej komisie dôsledky podľa § 24 ods. 9 zákona o sudcoch) **je stále v osobitnom vzťahu so štátom podľa § 25 ods. 1 zákona o sudcoch**. Preto ani nebolo potrebné pôvodne v zákone o sudcoch upravovať práva a povinnosti takéhoto člena hodnotiacej komisie, resp. jeho statusu. Pri tzv. bývalých sudcoch však táto potreba, pre zánik osobitného vzťahu sudcu a štátu, tu je.

Jedna z možností úpravy vzťahu tzv. bývalého sudcu so štátom, by mohla byť napríklad taká, že **u sudcov, u ktorých k zániku funkcie sudcu nedošlo z dôvodov podľa čl. 147 ods. 1 Ústavy SR, čl. 146 Ústavy SR a čl. 147 ods. 1 písm. a) Ústavy, ale k zániku funkcie došlo z dôvodov odvolania pre dosiahnutie vekovej hranice, by mohol vzniknúť iný osobitný vzťah bývalého sudcu so štátom**, ktorého status, predpoklady, práva a povinnosti, odmeňovanie (ak by bol napr. členom hodnotiacej komisie alebo disciplinárneho senátu), nezlučiteľnosť a pod. by ústava, resp. zákon o sudcoch definovali, a takýto bývalý sudca by mohol vykonávať činnosť v hodnotiacich komisiách, či v disciplinárnych senátoch, na mieste, na ktoré podľa aktuálnej právnej úpravy, volíme sudcu (v prípade disciplinárnych senátov by sa tento bývalý sudca nepovažoval za „inú osobu“). **Pojem bývalý sudca je podľa môjho názoru potrebné zadať nielen praxou a dobou, ktorá uplynula od výkonu funkcie sudcu, ale zadať jeho status**, napr. pre účely hodnotiacich komisií alebo disciplinárnych senátov, ak má nahrádzať v týchto orgánoch sudcov, teda nie v postavení inej osoby (aký vzťah so štátom má - napr. v prípade jeho členstva v hodnotiacej komisii alebo disciplinárnom senáte, jeho zodpovednosť, odmeňovanie, definovanie nezlučiteľnosti jeho postavenia s inými povolaniami alebo činnosťami, kritériá, ktoré má spĺňať - napr. dĺžka praxe, bezúhonnosť a pod.)

Keďže bývalý sudca je v návrhu nového znenia § 27b ods. 3 zákona o sudcoch prof. Mazáka vylúčený z primeraného použitia § 12, ani sa neujíma funkcie na žiadnom súde tak, ako je to pri sudcoch s prerušeným výkonom podľa § 24 ods. 4, 9 zákona o sudcoch, **čo považujem za správne, nakoľko mu funkcia sudcu zanikla**, ostáva napr. otvorená otázka

miesta výkonu jeho práce, kto mu prideli pracovné pomôcky, kto a ako ho bude odmeňovať, ako aj ďalšie otázky jeho práv a povinností pri oboznamovaní sa so spisovými materiálmi, nezlučiteľnosť funkcie, zodpovednosť a pod. Osobným úradom mu zrejme v zmysle zákona ostáva ministerstvo spravodlivosti v prípade, ak bývalý sudca poberá príplatok za výkon funkcie sudcu. Členstvo v hodnotiacej komisii pre sudcov je práca na plný úväzok s nárokmi i povinnosťami, ktoré tento úväzok - osobitný vzťah sudcu so štátom - prináša (nezlučiteľnosť funkcie, práva a povinnosti sudcu, plat sudcu, dovolenka, PN a pod...).

Predpokladám tiež, že v návrhu je v § 27b ods. 3 posledná veta je gramatická chyba - *vykonáva* - *vykonával*, keďže člen hodnotiacej komisie - sudca nevykonáva funkciu sudcu. Pripúšťam však, že som správne neporozumela účelu tejto zmeny ods. 3 (myslela som, že ide o úpravu, z ktorej vyplýva, že primerané použitie § 12 zákona o sudcoch sa vzťahuje len na sudcov a nie na bývalých sudcov).

U sudcu s prerušeným výkonom podľa § 24 ods. 4 je situácia úplne odlišná, pretože **tomu funkcia sudcu nezanikla, má len prerušený jej výkon a môže sa tejto funkcie znovu ujať** (§ 24 ods. 4,8,9), napr. aj ako člen hodnotiacej komisie - v tomto prípade však funkciu sudcu nevykonáva (§ 27b ods. 3 prvá veta zák. č. 385/2000 Z.z.), len funkciu člena hodnotiacej komisie. Je však ako sudca stále viazaný v osobitnom vzťahu k štátu, z ktorého mu vyplývajú vzájomné práva a povinnosti. **Počas prerušeného výkonu funkcie sudcu, sudca nemá tie práva a povinnosti, ktoré sa viažu priamo na výkon funkcie sudcu, ale ostáva v osobitnom vzťahu sudcu so štátom.** Po zvolení sudcu s prerušeným výkonom funkcie podľa § 24 ods.4 zákona o sudcoch za člena hodnotiacej komisie sa prestane tomuto sudcovi vyplácať príplatok za výkon funkcie sudcu podľa § 95 ods. 1 (§ 24 ods. 4 zák. č. 385/2000), pretože zvolením za člena hodnotiacej komisie sa ujíma funkcie sudcu na súde podľa § 24 ods. 9 a začne sa mu vyplácať plat sudcu. Je sudcom, a teda má práva a povinnosti sudcu.

Rovnako aj pri zmene týkajúcej sa **členstva tzv. bývalých sudcov v disciplinárnom senáte** (navrhovaná zmena § 119 ods. 2 zákona o sudcoch) by bolo potrebné sa zamyslieť nad dopracovaním ďalších ustanovení týkajúcich sa kreovania disciplinárnych senátov zo skupiny tzv. bývalých sudcov. Zrejme by sa malo vstúpiť okrem iného aj do § 119a zákona o sudcoch.

Dnes je situácia taká, že tzv. bývalí sudcovia (teda sudcovia, ktorým funkcia sudcu zanikla) **sú v disciplinárnych senátoch alebo môžu sa stať členmi disciplinárnych senátov len ako „iné osoby“ - nesudcovia.** Disciplinárne senáty, či už prvostupňové alebo odvolacie sú podľa platnej právnej úpravy nastavené tak, že v zložení disciplinárnych senátov prevláda, teda je majoritné, zastúpenie sudcov. Predloženým návrhom sa vlastne do databázy sudcov vkladá prvok „bývalý sudca“, ktorému však funkcia sudcu zanikla, čím by bol narušený systém pri zložení senátov, kde by mohlo nastať, že jeden senát bude v majoritnom zložení sudcov a iný v majoritnom zložení nesudcov. Bývalý sudca, tak ako som už uviedla, nie je sudcom, pretože mu funkcia sudcu zanikla a je potrebné zdefinovať jeho status, práva a povinnosti, ak má byť v disciplinárnom senáte na pozícii, kde ustanovujeme sudcu.

Z uvedených dôvodov - potreby komplexnejšej právnej úpravy týkajúcich sa tzv. bývalých sudcov si myslím, že návrh prof. Mazáka by nemal byť daný bez ďalšieho na skrátené legislatívne konanie.

Už dlhšiu dobu sa zamýšľam nad takou právnou úpravou, podľa ktorej by **k zániku funkcie sudcu dochádzalo len z dôvodov a spôsobom podľa čl. 146 , čl. 147 ods. 1 a čl. 147 ods. 2 písm. a) Ústavy SR, avšak v prípade dovŕšenia ústavou určeného veku - napr. 65 rokov, by došlo priamo zo zákona, resp. z ústavy k prerušeniu výkonu funkcie sudcu dovŕšením tohto určeného veku, ale funkcia sudcu by nezanikla. Takéhoto sudcu vieme využiť v prípade potreby na hodnotenie sudcov, do disciplinárnych senátov, ale aj do výkonu (ak by to pre výkon súdnictva na určité obdobie bolo potrebné - postupom podľa § 24 ods. 8 zákona o sudcoch) tak, ako aj teraz sudcu s prerušeným výkonom podľa § 24 ods.4. Teda pre dovŕšenie veku by nedochádzalo k odvolaniu sudcu z funkcie, ale len k prerušeniu - ukončeniu výkonu funkcie sudcu priamo zo zákona, resp. priamo z Ústavy.** Bola by tak zabezpečená aj prirodzená obmena sudcovského stavu, avšak aj možnosť využiť zručnosti a vedomosti dlhoročných skúsených sudcov v prípade, že to situácia v súdnictve bude vyžadovať. Nadalej by však mala byť zachovaná možnosť pre sudcov aj skoršieho prerušenia výkonu funkcie podľa § 24 ods. 4 zákona o sudcoch, teda pred maximálne určenou vekovou hranicou výkonu funkcie, t.j. na základe vôle sudcu a úkonu ministra o prerušení výkonu funkcie, ak nadobudne nárok na príplatok za výkon funkcie sudcu podľa § 95 ods. 1 zákona o sudcoch. Ak by bola zvolená táto cesta - prerušenie výkonu zo zákona dovŕšením určenej vekovej hranice - vyžadovala by si ešte myslím si, že nie komplikované doplnenie § 24 zákona o sudcoch - vstup sudcu s prerušeným výkonom funkcie zo zákona, či z ústavy pre dovŕšenie určenej hranice veku (napr. 65 rokov), teda doplniť mechanizmus pri znovuujatí sa výkonu funkcie sudcu alebo pri ujatí sa funkcie člena hodnotiacej komisie. Pri ujatí sa funkcie predsedu alebo člena disciplinárneho senátu, by bolo potrebné sa zamyslieť pri platnej právnej úprave aj nad jeho odmeňovaním za výkon predsedu alebo člena disciplinárneho senátu, ak nebude zároveň aj vo výkone funkcie sudcu. **Všetky ustanovenia, ktoré sa dnes vzťahujú na sudcu s prerušeným výkonom by boli zachované, resp. vyžadovali by si podľa mňa minimálne doplnenie** (ako som vyššie uviedla). **Taktiež by bolo možné voči takémuto sudcovi uplatniť aj ustanovenia o odvolaní z funkcie z dôvodu uvedených v čl. 147 ods. 1 Ústavy SR, ako aj tento sudca by mohol stále využiť možnosť vzdania sa funkcie sudcu podľa čl. 146 Ústavy SR.**

Zdajú sa mi možné dve riešenia pre využitie tzv. bývalých sudcov v hodnotiacich komisiách a disciplinárnych senátoch ako sudcov:

- **prerušenie výkonu funkcie sudcu priamo zo zákona alebo Ústavy dovŕšením stanovenej vekovej hranice, napr. 65 rokov** (bez žiadosti sudcu, ale zároveň popri zachovaní možnosti skoršieho prerušenia na žiadosť sudcu podľa § 24 ods. 4 zákona o sudcoch) - pričom ostáva zachovaný osobitný vzťah sudcu a štátu a je možné ho využiť pre činnosť v hodnotiacich komisiách obdobne ako sudcu podľa § 24 ods. 4, 9, ako aj v disciplinárnych senátoch ako sudcu, prípadne aj na určitý čas do výkonu súdnictva, ak sa výkon súdnictva na konkrétnom súde nedá zabezpečiť inak (hostujúcim sudcom alebo novým sudcom), alebo

- **definovať osobitný status, osobitný vzťah bývalého sudcu k štátu, práva a povinnosti tzv. bývalého sudcu - teda sudcu po zániku funkcie sudcu z konkrétneho dôvodu (vek), v postavení člena hodnotiacej komisie alebo disciplinárneho senátu** - tam kde dnes tieto funkcie zastávajú sudcovia z výkonu, alebo po jeho prerušení. A zároveň bude potrebné k tomu doplniť zmenu ustanovení upravujúcich hodnotiace komisie a disciplinárne senáty ako som uviedla vyššie.

Mne by sa najviac pozdávalo prvé naznačené riešenie, ktoré však vyžaduje vstup do ústavy (tá sa podľa PVV bude otvárať takže ani toto riešenie by nemuselo byť nereálne). Myslím si, že zmeny vo vzťahu k hodnotiacim komisiám by **mohli byť komplexnejšie upravené v rámci riadneho legislatívneho procesu pripravovaných legislatívnych zmien v oblasti súdnictva**, na ktorých pracuje ministerstvo spravodlivosti, podľa mojich informácií už aj s niektorými členmi súdnej rady a je možné, že už v návrhu je už aj iné komplexnejšie riešenie pripravené. Myslím si, že aj vo vzťahu k disciplinárnym senátom sa pripravujú komplexnejšie zmeny, v rámci nich preto bude možné riešiť aj využitie tzv. bývalých sudcov a ich postavenie v disciplinárnom senáte.

S pozdravom

JUDr. Lenka Praženková